

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Disputatio VII. De Specie concurrente ad Visionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

pernaturalis. Resp. secundò disting. antec. nisi sint per essentiam elevatio naturæ inferioris ad participationem superioris concedo: si sint, ut gratia, lumen gloriæ &c. nego: tunc enim magis

habent proportionem ad id, cuius sunt participatio, quàm ad id, à quo participantur, nec exigunt subjectum connaturale, sed obedientiale.

DISPUTATIO VII.

DE

Specie concurrente ad visionem.

EX communi Philosophorum præter potentiam intellectivam plura alia principia ad eadem intellectionis solent concurrere, quorum aliqua tenent se ex parte potentia, tanquam confortationes ipsius, veluti habitus intellectuales, aliqua verò ex parte obiecti, veluti species impressa & expressa, per quas obiectum in esse intelligibili cum potentia coniungitur: siquidem ex veteri eorundem Philosophorum placito, requiritur unio obiecti cum intellectu, ut ex utroque gignatur notitia. Igitur prædictam doctrinam ad visionem beatificam applicando, quæritur, utrum similia principia, vel ex parte DEI cogniti, ut species impressa & expressa, vel ex parte potentia, ut lumen gloriæ, de facto dentur, aut dari possint, vel debeant: ideoque à specie impressa incipiendo sit.

ARTICULUS I.

An detur in visione, vel dari possit species impressa quidditative representans Divinam essentiam?

S U M M A R I A.

1. Triplex similitudo intelligibilis obiecti.
2. Species impressa quidditative in esse representativa continet naturam obiecti.
3. Hæc tenet se ex parte obiecti.
4. Essentia divina non potest clare videri per similitudinem obiectivam.
5. Auctoritas D. Th. contra speciem impressam.
6. Debet esse infinita & actus purus.
7. Eiusmodi species non esset limitata ex parte potentia.
8. DEVS per essentiam intelligibilis non potest fieri talis per speciem creatam.
9. Est intelligibilis per essentiam etiam in ordine ad intellectum creatum.
10. Species impressa foret essentialiter superflua.
11. Disparitas inter omnipotentiam & intelligibilitatem.
12. Disparitas de cognitione Angelica.
13. Lumen gloriæ apud S. D. est tantum similitudo participativa divina essentie.
14. Non est necesse omnia comprincipia causæ assimilata esse formaliter assimilativa.
15. Actus primus intelligendi requirit etiam principium ex parte obiecti.
16. Disparitas de voluntate, quæ non est representativa, ut intellectus.
17. Disparitas de gratia sanctificante.
18. Disparitas de accidente, quod representativè potest esse substantia.
19. Disparitas de specie abstractiva.
20. Non posset DEVS temperare concursum in productione speciei, quin produceret infinitam.

R. P. Alex. Theol. Schol. Tom. I.

21. Visio creata subjective, est tamen infinita obiectivè.
22. Visio creata habet principia sui ordinis subjective, non obiectivè.

§. I.

Præsupposita.

SUPpono primò. Intelligibilem similitudinem obiecti, quæ ad rerum cognitionem servire possit, esse triplicem: juxta doctrinam S. D. quodlib. 7. a. 1. Prima est similitudo obiectiva, quam ibid. S. D. appellat *med. um in quo*, & est similitudo, quæ prius in se cognita ducit in cognitionem eius, cuius est similitudo, sicut imago Cæsaris prius in se cognoscitur, & ut sic cognita ducit in cognitionem Cæsaris: ideoque dicitur medium cognitum, & semper parit mediatam rei cognitionem. Secundò est similitudo formalis quæ, seu *medium quo & incognitum*, estque similitudo, quæ sine prævia sui cognitione obiectum immediatè representat, ut species lapidis representat lapidem. Hæc species intelligibilis dividitur in *impressam & expressam*. Impressa ex Philosopho in 3. de an. te. 33. est *quædam qualitas vicaria, quæ in movenda & determinanda potentia ad cognitionem obiecti, eidem obiecto substituitur*. Expressa est, *quam intellectus producendo sibi metipsum obiectum representat, & sistit in esse cognito*, quod etiam *verbum mentis* dicitur. De hac posterius art. 3. de priori specie impressa hoc loco est sermo. Tertia est *similitudo participativa*, hoc est participatio divinæ intellectualitatis, quo

K

sensu hęc a. 2. S. D. lumen glorie appellat similitudinem divinę essentię, quia per illum intellectus creatus participat divinum modum cognoscendi; quemadmodum gratia sanctificans dicitur similitudo divinę nature, quia per illam participamus prædicata formalia divinę nature. Vocatur etiam loco sup. cit. *medium sub quo* intellectus beatus DEUM videt, eò quòd per illum elevatur & proximè disponitur ad videndum DEUM.

2. Suppono secundò. Speciem impressam quidditative repræsentantem aliquod objectum, in esse repræsentativo & intelligibili continere ipsam naturam objecti, ac proinde in hoc esse intelligibili (quod esse repræsentativum non est quid secundò intentionale & fictitium, sed vera realis & essentialis perfectio speciei impressæ, sicut & esse repræsentativum imaginis) esse ipsummet objectum: cum enim hinc speciei impressæ, ejusque officium sit, ut objectum, quod se ipso intra intellectum sisti, eique uniri nequit, tanquam vicaria ipsius intellectui uniat, ipsumque in se intelligibiliter transformet (ut enim inquit Philosophus 3. de an. te. 37. *anima intelligendo fit quodammodo omnia*) propterea debet eorum afferre omnia quidditative prædicata objecti, nec tantum ut volunt RR. esse virtualis, sed etiam formalis similitudo objecti, siquidem objectum non propter aliquam eminentialem & causalem continentiam, ut divina essentia creaturas, nec propter dependentiam ab objecto, ut effectus causam, sed propter formalem convenientiam tanquam imago adequata ipsius repræsentat, quod nequaquam præstaret, nisi totam rei repræsentatam quidditatem contineret, eaque de causa S. D. 7. metaph. le. 6. speciem impressam rei intellectæ quidditatem appellat.

3. Et non dicitur se tenere ex parte potentia, sed ex parte objecti, quia partus notitia intellectua lis fit ex conjunctione potentia & objecti: unde duplex est concursus, nempe unus ex parte potentia è suis visceribus hanc notitiam gignentis, alter ex parte objecti per intelligibilem sui unionem potentiam facundantis, & ad sui cognitionem determinantis, ac proinde aliqua sunt principia requisita ex parte potentia, uti sunt vitalitas, proportio, virtus intrinseca, quæ species objecti non affect, sed supponit; sic enim oculus noctua non plus videbit ex majori claritate solis, quia defectus est ex parte potentia; non ex parte objecti: alia verò requisita sunt ex parte objecti, ut præcipuè est species impressa, quæ potentiam jam debite dispositam intelligibiliter objecto conjungit.

4. Suppono tertio. tanquam certum, defacto divinam essentiam non tantum non videri per aliquam similitudinem objectivam, sed nec videri posse, ut in se est: nam talis cognitio est tantum mediata per speculum, & in ænigmate: atqui secundum Apostolum visio beatifica non est per speculum, in ænigmate, sed facie ad faciem.

Deinde non potest similitudo objectiva in alterius objecti claram cognitionem deducere, nisi illam in se contineat: sed implicat ut aliqua creatura divinam essentiam in se contineat: ergo etiam implicat, ut in aliqua creatura tanquam

medio cognito & similitudine objectiva divina essentia clare videatur.

Igitur questio est: an per speciem impressam creatam DEUS videatur defacto, uti censent Vasquez, Elparza, Rotmer, qui lumen glorie cum specie identificant; vel saltem absolute videri possit, uti volunt Suarez, & communior RR. vel an neque detur, nec dari possit creatæ species impressa quidditative repræsentans Divinam essentiam, prout docet D. Th. cum suis discipulis, quas sequuntur Franc. de Lugo. l. 1. de DEO. d. 20. c. 4. Amicus tom. 1. d. 9. le. 4. alique.

§. II.

Implicantia speciei impressæ probatur auctoritate & ratione D. Th.

CONCLUSIO. *Implcat contradictionem, si aut per creatam speciem impressam quidditative & intuitive videatur divina essentia.* Est expressa S. D. hęc a. 2. ubi verbis apertissimis distinguens inter similitudinem ex parte visivæ potentia, & aliam ex parte objecti, quæ nempe objectum potentia uniat, & illud ut in se est, repræsentet, dicendum, inquit, quòd ad videndum DEI essentiam requiritur aliqua similitudo ex parte visivæ potentia, scilicet lumen divinæ glorie conformantis intellectum ad videndum DEUM, de quo dicitur in ps. In lumine tuo videbimus lumen. Non autem per aliquam creatam similitudinem DEI essentia videri potest, quæ ipsam divinam essentiam repræsentat, ut in se est. Et superius. *Re unitur ergo ad videndum DEUM aliqua DEI similitudo ex parte visivæ potentia, quæ scilicet intellectus fit efficax ad videndum DEUM. Sed ex parte visivæ rei, quam necesse est aliquo modo uniri videnti, per nullam similitudinem creatam DEI essentia videri potest.* Et probat quia sicut dicit Dionys. 1. c. de div. nom. per similitudines inferioris ordinis rerum, nullo modo superiora possunt cognosci: sicut per speciem corporis non potest cognosci essentia rei incorporea. Multo igitur minus per speciem creatam quamcumque potest essentia DEI videri. Et post plura concludit. *Unde dicere DEUM per similitudinem videri, est dicere divinam essentiam non videri.* Ad 3. quoque dicit, alia objecta per sui similitudines intellectui uniri, essentiam DEI verò per se ipsam, eò quòd divina essentia sit suum esse. *Sicut alia, inquit, forma intelligibiles, quæ non sunt suum esse, uniantur intellectui secundum aliquod esse, quo informant ipsum intellectum, & faciunt ipsum in actu: ita divina essentia unitur intellectui creato, ut intellectum in actu per se ipsam faciens intellectum in actu.* quæ verba illos RR. aperte falsitatis convincunt, qui dicunt S. Doctorem solam similitudinem objectivam negasse. Rursus in 3. p. q. 9. a. 3. ad 3. dicit, *cognitio beata non fit per speciem, quæ sit similitudo &c.* subjungit: *sed talis cognitio est ipsius divinæ essentia immediate per hoc, quòd ipsa divina essentia unitur menti beate, sicut intelligibile intelligenti.*

Ratio

Ratio est S. D. est primò. Implicat aliqua creatura similitudo in suo esse representativo continens infinitas DEI perfectiones: sed species impressa DEUM quidditative ut in se est representans, illas in suo esse representativo contineret: ergo implicat. Maj. probatur: quia implicat creatura infinita; sed esse representativum continens infinitum DEI esse, foret creatura infinita, quia illud esse representativum esset vera realis & creata perfectio in se formaliter continens quidditative predicata esse divini. Minor pariter probatur; quia ut sup. dictum, species quidditative objecti debet esse commensurata objecto, ejusque vicaria, & representativè ipsi summe objectum: hoc autem non est, nisi omnia predicata quidditative objecti formaliter in se continerent, cum non in esse naturali, tamen in esse representativo, quod est essentialis perfectio ipsius.

Confirm. ex S. D. primò. Impossibilis est species sensibilis clarè & quidditative representans Angelam: ergo multò magis species creata quidditative representans DEUM. Consequentia patet: quia est longè major proportio inter speciem creatam & essentiam increatam infinitam, quam inter speciem sensibilem & essentiam spirituales.

Secundò. Intellectus creatus connaturaliter DEUM videns implicat, quia non potest esse in eodem gradu immaterialitatis: ergo ex eodem capite implicat species creata connaturaliter representans DEUM: quia cum debet vices gerere ipsius divinæ essentia, & reddere illam immediate visibilem ut in se est, multò potiori jure debet habere eundem gradum immaterialitatis.

Neque dicitur: Lumen gloriæ & ipsa visio limitatur ex parte videntis, ut non infinite debeat representare DEUM: ergo etiam species impressa acciperet limitationem ex parte videntis, nec proinde deberet esse infinita. Nam contra est, quòd lumen gloriæ est virtus, & visio est actus potentia, idèque tanquam ex parte potentia se tenentes, sequuntur conditionem ipsius, & ab illa accipiunt limitationem: arqui species datur tanquam virtus & actualitas objecti, ab ipsius non à potentia perfectione sui esse representativi mensuram accipiens: idèque in esse representativo si objectum est substantia, & species est substantia, si objectum est infinitum, etiam species debet esse infinita.

§ III.

An duplex ratio implicantiæ.

Ratio ulterior est secundò. Actus purus intelligibilis per essentiam, non potest fieri talis per aliquid creatum superadditum; sicuti non sit sapiens, bonus &c. per sapientiam, bonitatem creatam, cum sit ipse sua sapientia, bonitas &c. sed species impressa divinam essentiam redderet actu intelligibilem, hoc est enim essentialè minus ipsius: ergo implicat dari speciem impressam divinæ essentia.

Dices. DEUM esse per essentiam intelligibilem intelligibilitate intrinsicà per ordinem ad su- P. Mezg. Theol. Schol. Tom. I.

ummet intellectum, non intelligibilitate extrinsecà per ordinem ad intellectum creatum.

Sed contra est primò. Intelligibilitas proxima non tantum in ordine ad proprium, sed etiam ad creatum intellectum est perfectio simpliciter simplex fundata in infinita actualitate, & omnipresentia divinæ essentia, & DEUS per essentiam non tantum est intelligibilis, sed etiam intellectus in actu: ergo est perfectio DEO adæquatè intrinsicè. Objecta quoque creata propter imperfectionem & defectum vel intimi illius & præsentia intelligibilis, vel immaterialitatis indigent speciebus distinctis.

Contra est secundò. quòd illa species nihil posset addere vel ex parte DEI, vel ex parte potentia, nec proinde ipsum redderet proximè intelligibilem. Non ex parte DEI: quia sic supponeret defectum omnimodæ intelligibilitatis, imò per illam DEUS fieret minus non magis intelligibilis, nam additio ex parte objecti excedens intellectivatem potentia, non facit illud magis sed minus intelligibile, sicut additio lucis facit solem minus visibilem ab oculo nocturæ. Non etiam ex parte potentia, quia species non est virtus potentia: unde si potentia ex se sit improporcionata, per additionem speciei non fit magis proporcionata, ut patet in primùm data instantia nocturæ. Et hinc sequitur ulterior.

Ratio tertiã & confirmatio dictorum: esset enim talis species essentialiter superflua, & consequenter juxta Adversariorum consequentiam implicaret: Nec enim confortaret potentiam, quia non est virtus ipsius. Non DEUM intellectui præsentem redderet & uniret, quia hoc se solà præstare potest, & tamen si cum specie posset, tamen melius se solà præstare divinam essentiam, sicut & Angeli substantia per se solam est sufficienter præsens & intelligibilis respectu proprii intellectus. Non ut intellectum per modum formæ perfectientis ad sui visionem determinet: si enim hoc Angeli substantia potest in suo, cur non DEUS in intellectu alieno?

Dices primò. Quamvis DEUS sit se ipso omnipotens, tamen compatitur operationem causæ secundæ: ergo quamvis sit se ipso intelligibilis, potest compati speciem impressam. Resp. quòd operatio causæ secundæ sit propria perfectio ipsius, qua non impedit immediatam influxum DEI, neque dat ipsi rationem causæ primæ: contra species impressa non est aliqua perfectio potentia intellectiva, quam ipsa non multò perfectius habeat ab ipsa essentia divina: ipsa quoque DEO tribueret proximam intelligibilitatem, eaque primùm mediante DEUS foret intelligibilis.

Dices secundò. Etsi Angelus se per suam substantiam intelligat, potest tamen etiam intelligere per speciem divinitus infusam: ergo etiam si de facto DEUS intelligatur sine specie impressa: tamè posset intelligi cum illa: nec ipsa foret superflua & inutilis. Resp. Quicquid sit de antec. quod propter eandem superfluitatem meritò negari potest, negatur paritas: quia si Angelus se ipsum per speciem infusam intelligeret, se intelligeret ad eum modum, quo ab aliis Angelis intelligitur, idèque hæc species non esset superflua: & aliunde

K 2

cum

cum Angelus non sit suum intelligere, non repugnat, ut fiat proximè intelligibilis per speciem a se distinctam, proximè motivam cognitionis: atqui hæc ex dictis in DEO repugnant.

§. IV.

Argumenta pro actuali existentia speciei impressæ solvuntur.

13. **O**bjicies ad probandam actualem existentiam speciei impressæ. Ipsum lumen gloriæ est species impressa: ergo datur in visione DEI speciei impressæ. Antec. probatur primò autoritate S. D. hic loco cit. lumen gloriæ appellantis *similitudinem DEI*. Secundò ratione: quia lumen gloriæ præstat totum, quod debet præstare species impressa, nempe quòd activè elevet & determinet intellectum non ad aliam cognitionem, quàm claram visionem ipsius divinæ essentia.

Resp. nego antecedens & ad ejus primam probationem patet responsio ex ipso S. D. a. 5. ad 2. sese his verbis explicante: *Lumen gloriæ non requiritur ad videndum DEI essentiam, quasi similitudo in qua DEVS videatur, sed quasi perfectio quedam intellectus confortans ipsum ad videndum DEUM, & ideo potest dici, quòd non est medium, in quo DEVS videatur, sed sub quo videtur.* hoc est, esse similitudinem participativam, non formalem. Ad secundam quoque probationem ex dictis patet, deesse præcipuam conditionem lumini gloriæ, nimirum gerere vices objecti, potentiam objectivè determinare, objectum ut in se est representare, & intelligibiliter unire potentia. Sed contra hanc responsionem.

14. **I**stant primò. Quodcumque lumen detur ex parte intellectus intellectum confortans debet esse similitudo objecti: ergo etiam lumen gloriæ est similitudo & species divinæ essentia. Antecedens probatur: Causa essentialiter assimilativa non potest juvari nisi per comprincipia formaliter assimilativa, sed intellectus est causa proxima formaliter assimilativa: ergo comprincipia ipsum juvantia debent esse formaliter assimilativa.

Resp. neg. ant. & majorem probationis: quicquid sit de veritate minoris, de qua articulo seq. Nam habitus fidei & alii quicumque intellectuales, similiter & lumen propheticum sunt principia intellectum confortantia, nec tamen sunt formales similitudines objectorum, quia non ordinantur ad representanda objecta, eaque intellectui intelligibiliter unienda, sed ut sint virtutes elevantes, & confortantes intellectum ad varios actus producendos.

15. **I**ntabis secundò. Ipsa etiam species impressa se tenet ex parte potentia: ergo ex hoc capite lumen gloriæ non recèdè removetur à ratione speciei impressæ. Antec. probatur: Illud se tenet ex parte potentia, per quod potentia ultimato completur in ratione actus primi proximè potentis elicere actum; sed per speciem impressam ultimato completur intellectus in ratione actus primi proximè p- tentis elicere visionem, ergo.

Resp. nego antec. & majorem probationis, quia actus primus adequatus intelligendi nominat conspectum intentionale ex potentia & objecto

ac proinde non tantum includit illa principia, quæ se tenent ex parte potentia, sed etiam, quæ se tenent ex parte objecti.

Instabis tertid. Voluntas per habitus supernaturales sufficienter elevatur ad suos actus producendos absque alio comprincipio & concursu ex parte objecti: ergo etiam intellectus sufficienter elevatur & confortatur per lumen gloriæ ad producendam visionem DEI absque comprincipio alterius speciei se tenentis ex parte objecti.

Resp. nego paritatem: quia voluntas non est potentia representativa, sicut intellectus, qui cum proinde essentialiter tendat in intelligibilem attractionem & retentionem sui objecti, debet habere illud sibi internè unitum & prærens in esse cognito.

§. V.

Argumenta pro possibilitate speciei impressæ.

Objic. primò. Gratia sanctificans est similitudo formalis & physica natura divinæ ut natura, & secundum quosdam Thomistas, ut infinita est, nec ipsa tamen intrinsecè est infinita: ergo etiam poterit dari similitudo intentionalis divinæ essentia, ut infinita est, nec ipsa tamen erit intrinsecè infinita.

Respondeo ex dictis disparitatem esse, quòd gratia sanctificans est similitudo participativa & analogica divinæ natura per modum qualitatis intrinsecè receptibilis in subiecto, ideòque limitatur juxta conditionem subiecti, ex cuius parte se tenet. At species impressa, cum sit in esse representativo ipsa quidditas objecti, sequitur conditiones objecti, eique commensuratur, ex cuius parte se tenet.

Objicies secundò. Potest species accidentaliter in esse representativo esse substantia: ergo etiam species physice finita in esse representativo potest esse infinita. Resp. Nihil esse absurdum, quòd aliquod accidens contineat prædicata substantia in esse representativo, siquidem potest esse ejusdem immaterialitatis cum substantia, esse autem absurdum, ut ens creatum in esse representativo contineat prædicata omnium divinarum perfectionum.

Objicies tertid. Datur species abstractivè representans DEUM: ergo etiam datur vel dari potest eundem representans intuitivè.

Resp. Disparitatem esse, quòd species abstractivè representans DEUM, non continet DEUM ut in se est, sed ut est in creatura tanquam signo & vestigio sui, econtra species quidditative representans ipsum contineret, ut in se est, & sic ipsa quoque foret actus purus.

Objicies quartò. DEUS in productione creaturarum ad extra potest suum concursum pro libitu temperare: ergo producendo speciem impressam non necessariò ipsi daret infinitam perfectionem, ut nec modò dar infinitam perfectionem creata visioni concurrente ad ipsam.

Resp. hoc ipso implicare speciem creatam divinæ essentia, quia DEUS non posset temperare suum concursum, siquidem de essentia talis speciei foret, habere omnem perfectionem.

Objicies

21. Objicies quòd. Effectus finitus non requirit principium infinitum, visio creata est effectus finitus; ergo non requirit pro principio speciem infinitam divinam essentiam.

Resp. dist. minorem. Visio creata est effectus finitus subjective seu ex parte subjecti, concedo, objective, seu ex parte objecti, nego, ergo non requirit principium infinitum ex parte potentia & subjecti, conc. ex parte objecti, quod est ef-

sentia divina in ratione speciei, nego consequens.

Objicies sextò. Quoties actio est possibilis, toties sunt possibiliter principia ejusdem ordinis cum illa: sed visio creata est possibilis, ergo etiam species creata ceu principium ipsius debet esse possibilis.

Respondeo ut priùs. Visio est creata & ideo habet principia ejusdem ordinis ex parte potentia & subjecti conc. ex parte objecti nego.

ARTICULUS II.

An Divina essentia sit loco speciei impressa in visione beatifica?

SUMMARIUM.

1. Essentia Divina intimè unitur intellectui beato.
2. Habet omnia requisita speciei impressa.
3. Demptis tamen imperfectionibus.
4. Exponitur textus S. D.
5. Essentia Divina non ideo restringitur ad actum primum.
6. Concurrit cum intellectu videntis partim in genere causa formalis.
7. Partim in genere causa efficientis.
8. Impugnatur concursus in genere causa formalis.
9. Concurrit in genere causa formalis non semper dicit compositionem ex his.
10. Effectus formalis concursus divina essentia est unitus intelligibile.
11. Actio unitiva est infusio luminis glorie.
12. Impugnatur secunda pars Corollarii.
13. Non est necesse, ut principium quo subordinetur principis quod.
14. Species est principium vitale ut quo, non ut quod.
15. Species pertinet ad objectum motivum.

§. I.

Afferitur Divina essentia ratio speciei impressa.

CONCLUSIO. Essentia divina seipsa unitur intellectui Beatorum, & prestat sine imperfectione hoc totum, quod alias prestat species impressa intelligibilis. Est expressa S. D. hic. a. 2. supra cit. & c. 7. Item 3. p. q. 9. a. 3. ad 3. ubi dicit: *essentia divina unitur menti beata, sicut intelligibile intelligenti.*

Ratio est primò. Advisionem beatificam requiritur, ut objectum visionis nempe essentia divina unitur intellectui vel per se ipsam, vel per speciem vicariam sui: scilicet essentia divina per speciem creatam sui vicariam & quidditative repræsentativam intellectui beatorum uniri non potest: ergo unitur per se ipsam. Majorem, Suppono ex natura cognitionis supra ostensa. Minor fuit probata sup. §. 2.

2. Ratio est secundò: quia essentia divina habet omnes conditiones demptis imperfectionibus, quas prestat species impressa. Nam primò species impressa reddit objectum intelligibile in actu: atqui essentia divina (uti loquitur S. D. quodl. 7.

a. 1.) per se ipsam est intelligibilis in actu, cum sit maxime immaterialis. Secundò species impressa facit objectum præiens in intellectu: atqui essentia divina per intimum illapsum est præteritior cuiuslibet intellectui, quam substantia Angeli suo intellectui, & ut inquit D. Aug. *unicuique rei vicinior, quam ipsa sibi.* Tertium munus est perficere intellectum, complere, & determinare ad actum secundum cognitionis, & sic essentia divina penetrantissimo & infinito suo illapsum maxime perficit & determinat intellectum ad visionem.

Dixi, demptis imperfectionibus: nam 2. sunt imperfectiones creatæ speciei. primò in hæsitiva informatio & unio, quæ ipsam materialiter comitatur propter inhabitatam rationem accidentis, altera est restrictio & limitatio intra rationem actus primi, unde ratione ipsius objectum nondum est intelligibile ultimò & in actu secundo. Utraque imperfectio abest à divina essentia, prima quidem, quia ipsa intellectui beato unitur per modum forme purè perfectientis, per se stans, & in esse intelligibili intrinsecè terminantis. Secunda quoque, quia licet potentiam in actu primo compleat, ipsa tamen ratione sui est in actu secundo, non tam intelligibilis, quam intellecta, cum sit suum esse & suum intelligere.

Objicies primò ex S. D. cit. quodl. 7. a. 1. ad 2. 4. ubi dicit: *Intellectus creatus sit in actu ad videndum divinam essentiam per lumen glorie, & quod hoc sufficit:* ergo videtur negare necessitatem alterius concursus per modum speciei.

Respondeo, mentem S. D. ibidem esse, ut constat è contextu, nihil ulterius requiri ex parte potentia, & quòd præter lumen glorie nullum aliud creatum principium alicujus speciei concurrat.

Objicies secundò. Quod se tenet ex parte actus primi dicit imperfectionem ulterioris perfectibilitatis per actum secundum: sed si essentia divina prestat munus speciei impressa, tenet se ex parte actus primi: ergo dicit istam imperfectionem: hoc autem est absurdum: ergo.

Respondeo dist. maj. Quod se tenet ex parte actus primi tantum, & quasi contentum in illo, dicit imperfectionem conc. maj. quod se tenet ex parte actus primi, & simul ex parte actus secundi, utrumque in se eminenter continens, nego maj. sed essentia divina teneret se ex parte actus primi, tanquam illum eminenter continens & conferens

unà cum actu secundo, concedo, tantum, & quasi intra actum primum contenta nego min. & consequentiam.

§. II.

Qualis sit concursus Divinae essentiae ad visionem.

6. Colliges ex dictis. Concursus divinae essentiae ad visionem esse partim in genere causae formalis, partim in genere causae efficientis. Ratio prima partis est primò: quia actuare & perficere est munus causae formalis, sed essentia divina concurret intellectum in genere intelligibili perficiendo & actuando: ergo concurret in genere causae formalis: non incompleta, sed completa, & per se subsistens. Secundò, quia principium specificativum pertinet ad genus causae formalis; sed essentia divina suo concursu specificat actum visionis: ergo.
7. Ratio secunda partis est: Ultimam complementum principii activi adequati pertinet ad lineam virtutis activae; sed essentia divina est ultimum complementum adequati principii intellectivi: cum enim ex objecto & potentia tanquam uno adequato principio pariatur noticia, praeter complementum se tenens ex parte potentiae, requiritur aliud ex parte objecti, quod vel est ipsum objectum, vel species ipsius.
- Confirmatur ex S. D. infra q. 56. a. 1. dicente: *ita se habet objectum unitum potentia ad cognitionem: sicuti se habet forma, quae est principium agendi in agentibus*: ergo sicut ista non tantum concurret in genere causae formalis, in quantum specificat actionem; sed etiam in genere causae efficientis, tanquam principium agendi: sic idem erit dicendum de objecto unito potentiae, & essentia divina, unita intellectui beati.
8. Dices primò contra primam partem Corollarii. Concursus in genere causae formalis dicit intrinsecam compositionem: sed ista divinae essentiae repugnat, juxta superius dicta de simplicitate DEI, ergo etiam Divinae essentiae repugnat concursus in genere causae formalis.
- Secundò. Si formaliter concurreret, esset assignabilis effectus formalis; sed non est, ergo. Vel enim esset effectus creatus, vel increatus. Non increatus, quia iste recipi non potest in tempore, cum tamen beata visio fiat in tempore: Non creatus: quia iste non procedit à DEO formaliter sed effectivè.
- Tertiò. Si divina essentia concurreret in genere causae formalis se se communicando & uniendo intellectui Beati, esset assignabilis actio unitiva ipsius: sed non est facile assignabilis actio unitiva divinae essentiae cum intellectu Beati, ergo.
- Respondeo ad 1. dist. ant. Concursus in genere causae formalis incompleta, partialis, & intrinsecè informantis dicit intrinsecam compositionem ex his, concedo: concursus in genere causae formalis per se subsistens, objectivè terminantis & perficientis, nego.

Sed, inquis, an non ergo resultat compositum ex unione divinae essentiae cum intellectu beati? Resp. resultare compositum seu potius complexum non per compositionem ex his, sed per compositionem cum his, de qua super. de simplicitate: haec autem non imperfectionem, sed infinitam arguit perfectionem.

Ad 2. Resp. Effectum formalem istius formae esse unitum intelligibile, qui ex parte essentiae perficientis est infinitus, ex parte intellectus participantis est finitus, & creatus, sicut in simili dicitur de unione hypostatica in tract. de Incarn. ubi unio est formaliter increata ex parte personae se unientis, participativè creata: quatenus nempe ex illa resultat, huic hominem esse subsistentem in persona divina sibi creato modo communicata. Sic pariformiter haec unio intelligibilis est participativè finita, quia ex illa resultat, intellectum beati esse deificatum modo tamen creato, & finito.

Ad 3. Resp. Actionem unitivam esse infusivam nempe luminis gloriae: quia in illam actionem reducitur totum unitum, per quam ponitur ultima dispositio ad unionem, sed actio productiva luminis gloriae intellectum disponit ad unionem divinae essentiae cum intellectu videntis, ergo.

Contra 2. quoque partem Corollarii Dices primò. Principium quo activum subordinatur principio activo quod: sed est impossibile, ut essentia divina subordinetur intellectui beati, qui tanquam principium quod elicit visionem: ergo neque potest esse principium activum quo visionis.

Secundò. Principium activum actus vitalis debet esse vitale: species non est principium vitale: ergo nec est principium activum visionis.

Tertiò. Sequeretur, quod divinae relationes essent activae ad extra: nam & ipsae spectant ad objectum visionis. Sequela est contra communem Theologorum, apud quos operationes ad extra non sunt personae propriae, sed communes toti Trinitati.

Respondeo ad primum. Principium quo limitatum, & informativè inherens principio quod, eidem subordinatur, concedo: illimitatum & per se subsistens, nego maj. atqui divina essentia est principium illimitatum, ipsum videntis intellectum in esse intelligibili sibi subordinans.

Ad 2. dist. maj. debet esse vitale vel ut quod, vel ut quo, conc. ut quod, nego. Sed species respectu visionis non est principium vitale, ut quod, hoc est per modum principii vitaliter elicitive, concedo: ut quo, hoc est per modum determinationis & complementi objectivi, ad quod ex vitali potentia resultat efficientia ipsius cognitionis, nego min. & consequentiam.

Ad 3. nego seq. & ad prob. Resp. Relationes divinae pertinent ad objectum per se terminativum conc. per se primò motivum nego. Essentia autem divina habet rationem speciei in quantum est objectum per se primò motivum, & sic est virtualiter distincta à relationibus.

ARTICULUS III.

Vtrum in visione beatifica producat^r verbum mentis, seu
species expressa?

S U M M A R I A.

1. Explicatio speciei expressæ & verbi mentis.
2. Tenet se ex parte objecti.
3. Et distinguitur ab ipso actu cognitionis.
4. Non dari in unione speciem expressam probat auctoritas S. Doctoris.
5. Et commoda paritas cum specie impressa.
6. Objectiones ex script. & PP.
7. Sensus script. & PP. eruitur.
8. Quomodo S. Thomas admittat verbum procedens ex omni intellectione?
9. Obicitur natura visionis.
10. Obicitur paritas visionis corporeæ.
11. Obicitur veritas visionis, &
12. Identitas visionis & verbi.
13. Quis sit primarius conceptus representationis?
14. Neque visio corporea est species objecti.
15. Veritas cognitionis non est conformitas per modum imaginis, sed signi.
16. Verbum mentale est signum rei cognita per modum imaginis.
17. Visio beata, an sit dictio?
18. Essentia Divina non est verbum visionis beata.
19. Angelus in sui cognitione producit verbum.
20. Omnis intellectio, præter visionem, est simul dictio.

§. I.

Prænotanda.

1. Notandum primò. Speciem expressam secundum Philosophos esse imaginem & similitudinem objecti ipso actu intelligendi vitaliter expressam. Distinguitur à specie impressa primò: quòd species impressa pertinet ad actum primum, ac proinde sit natura prior, quàm actus cognitionis; species verò expressa pertinet ad actum secundum; illa faciat objectum intelligibile & motivum, illa constituat actum intellectum & terminativum; illa comprincipiet actum visionis, illa terminet. Convenit verò cum specie impressa, quòd non sit similitudo objectiva, in qua tanquam in speculo mediata visione objectum videatur, sed quòd pariter sit similitudo formalis & medium, quo videtur objectum. Hæc species expressa etiam appellatur *verbum mentis*, quia per ipsam mens nostra rem cognita sibi ipsi intus loquitur & manifestat: unde definitur solet: *Signum formale productum ad manifestandum intellectui objectum.*

2. Notandum secundò. Etiam hanc speciem se tenere ex parte objecti, & agere vices ipsius. Ita aperte colligitur ex S. D. I. contra gentes c. 33. ubi verbum mentis appellat, *intentionem rei intellectæ*, & illam distinguens à specie impressa: *hanc, inquit, oportet considerari ut intelligibilis operationis principium: speciem verò expressam, ut terminum intelligibilis operationis, licet utrumque sit rei intellectæ similitudo &c.* & l. 4. c. 11.

esse hujus intentionis intellectæ dicit esse *ipsum intelligi*, & opusc. 14. esse *id in quo res exprimitur*, & hoc esse *intellectum principale*. Unde si species impressa se tenet ex parte objecti, quia per ipsam objectum est intelligibile, & principiat actum cognitionis, potiori jure species expressa se tenebit ex parte objecti, quia ipsa præstat & supplet concursum objecti in terminando, & per ipsam objectum redditur intellectum in actu.

Notandum tertio. Juxta mentem & doctrinam D. Th. hanc speciem expressam, seu verbum mentis esse *aliquid procedens & resultans*, adeoque distinctum ab actu cognitionis: nam in primis citato l. 4. contra gentes dicit: quòd esse ipsius sit intelligi: sed esse cognitionis non est intelligi, opusc. 13. dicit: *formatur intelligendo*, & est *expressum per operationem intellectus* inf. q. 28. a. 1. ad 1. *verbum cordis importat aliquid procedens ab intellectu, ut constitutum per operationem ejus*. Clarissime q. 4. de verit. a. 1. ad 4. *ipsa conceptio* (quam prius vocavit verbum intellectus nostri) *est effectus actus intelligendi: unde etiam quando mens intelligit se ipsam, ejus conceptio non est ipsa mens, sed aliquid expressum à notitia mentis.*

Et ratio est 1. Si ipsa cognitio esset verbum & species expressa, tunc omnis cognitio esset reflexiva super se ipsam: consequens est falsum, ergo. Sequela prob. Intellectus cognoscit objectum quatenus intelligibiliter existens in verbo, sed verbum foret ipsa cognitio; ergo illud cognosceret, quatenus existens in sua cognitione: sed cognitio cognitionis est reflexio: ergo intellectus se semper reflecteret supra se ipsum.

Ratio est 2. Objectum cognitum non minus debet esse intimè præsens & unitum intellectui, pro ut est in actu secundo, quàm prout est cognoscibile in actu primo: sed in actu secundo non est intimè præsens & unitum intellectui; neque per speciem impressam, quæ se tantum tenet ex parte actus primi, habet rationem objecti motivi, & objectum tantummodo facit cognoscibile; neque per ipsam cognitionem, quippe quæ non terminatur ad se ipsam, nisi sit reflexa: ergo debet fieri intrinsecè præsens in ratione termini intellectualis per speciem distinctam & ex actu cognitionis resultantem, quæ verbum & species expressa nuncupatur. His positis sit.

§. II.

Negatur species expressa.

CONCLUSIO. *Non datur, nec dari potest species expressa, vel verbum mentis in beatifica visione.* Ita sentit communior Thomist. & videtur sentire Angel. D. hæc q. 12. a. 2. in c. universaliter loquens: *ex parte visa rei (quam necesse est*

est aliquo modo uniri videnti) per nullam similitudinem creatam DEI essentiam videri posse. Cum ergo species expressa esset creata similitudo DEI, tenens se ex parte ipsius essentia visa, prout liquet è testimonio eiusdem S. D. n. 2. adductis, etiam impossibile erit per ipsam DEUM videri.

¶ Probatur iisdem rationibus, quibus speciem impressam oppugnauimus, huc breuiter accommodatis: Nam primò similitudo intentionalis DEUM ut in se est representans & intellectui coniungens, deberet esse actus purus, infinitus; sed hæc species expressa esset talis imago & similitudo, ergo deberet esse actus purus, quod implicat.

Secundò. DEUS cum sit suum esse, & suum intelligere, non minùs est per essentiam intelligibilis in actu secundo, quam in actu primò: ergo tam repugnat ex parte ipsius, ut fiat intelligibilis in actu secundo per speciem creatam expressam, quam repugnat, ut fiat intelligibilis in actu primò per speciem creatam impressam.

Tertiò. Verbum creatum nihil præstare potest in visione, quod non infinitè perfectiùs præstet ipsamet essentia divina semet intimo illapsu sistendo intra intellectum ejusque actum terminando; ergo verbum creatum in visione est essentialiter superfluum. vide quæ sup. art. contra speciem impressam sunt dicta.

§. III.

Soluuntur objectiones.

6. Obijcies primò autoritatem S. Script. 1. Jo. 3. dicentis: *Cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est.* Ubi causam assimilationis assignat visionem: adeoque ipsamet visio est formalis similitudo DEI.

Secundò. D. Aug. l. 14. de Trin. c. 17. in hac quippe imagine tunc perfecta erit DEI similitudo, quando perfecta erit visio. l. 15. c. 16. tunc quidem, quando videbimus eum, sicuti est, verbum nostrum non erit falsum. & l. 9. in quantum DEUM novimus, similes sumus. ubi vides admitti in visione similitudinem & verbum.

Tertiò. D. Anselm. Monol. c. 31. *quamcumque rem mens cupit veraciter cogitare, ejus similitudinem, quantum valet, in ipsa sua cogitatione conatur exprimere; quod quanto veracius facit, tanto rem ipsam verius cogitat, & hoc verbum ejus dicitur; sed subsumitur, nunquam mens cupit veracius cogitare, quam cum DEUM videt: ergo tunc maximè cupit similitudinem DEI exprimere.*

Quartò. D. Greg. 3. Moral. c. 5. affirmat visionem beatificam esse imaginem, quæ fit in nobis: ita dicens: *sublati orientalibus & occidentalibus verbis; quasi quidam sonus æternæ prædicationis fit ipsa imago internæ visionis.*

7. Respondetur ad primum ex S. D. hic a. 2. ad 1. intelligi similitudinem proportionis & analogiam per participationem luminis gloriæ, tum per internam unionem cum Divina essentia, ex qua Beati quodammodò deficiantur.

Ad 2. patet, S. D. in primo loco loqui de imagine nostræ animæ, quæ in beata visione erit DEO perfectè similis per participationem gratiæ

& gloriæ. Ad alterum ejusdem locum Resp. primò. per *ly verbum* intelligi posse ipsam DEI essentiam supplementem munus verbi, quod jure merito verbum nostrum dicitur, quia à nobis intimè & inamissibiliter possessum. si contendas, loqui de verbo creato.

Resp. secundò. Non loqui de verbo objectivo & terminativo, quod nempe fit terminus visionis ex ipsa re sultans (de quo est nostra conclusio) sed de verbo & dictione causali, seu de actu ipsius visionis, quæ quatenus est actus judicativus & quodammodò enuntiativus essentia visæ, sic aliquà ratione verbum vel dicitio dici potest, sicque verbum nostrum, hoc est, visio erit utique maximè vera, quia maximè conformis objecto. Ad ultimum ipsius locum. Resp. Nos in quantum DEUM cognoscimus, esse similes ipsi, vel formaliter in cognitione abstractiva per verbum productum, sed imperfectè DEUM cognitum representans, vel emittentialiter, per ipsius divine essentia cum intellectu unionem.

Ad 3. D. Anselmi. Resp. Illud loqui de naturali & omni illa cognitione, quæ à verbi production per actualissimam ipsius objecti præsentiam non impeditur.

Ad 4. Resp. à S. P. Gregorio visionem vocati quodammodò dictionem & imaginem, non formalem, quasi in ipsa divina essentia formaliter & terminativè representetur, sed causalem, in quantum per actum visionis intellectus videntis rapitur & transformatur in DEUM.

Obijcies secundò autoritatem S. D. qui primò inf. q. 27. a. 1. dicit: *quicumque intelligit ex hoc ipso, quod intelligit, procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei intellectæ ex vi intellectus proveniens, & ex ejus notitia procedens, quam quidem conceptionem vox significat, & dicitur verbum cordis significatum verbo oris.* Ergo ex S. D. est de natura & essentia intellectiois producere verbum, adeoque etiam de ratione beatificæ visionis.

Secundò. q. 4. de Ver. a. 2. cum dixisset: *verbum est aliquid realiter progrediens ab altero, addit: quod universaliter verum est, de omni, quod à nobis intelligitur, sive per essentiam videatur, sive per similitudinem.*

Respondéo ad 1. cum communi Thomistarum sententia esse, quòd in omni natura intelligente detur verbi processio, quamvis non detur in omni supposito intelligente: ex hoc quippe rectè S. D. intulit contra Arianos, quòd cum in DEO sit natura intelligens, etiam sit aliqua processio Verbi, ideòque hæc universalis propositio *quicumque intelligit &c.* est accipienda secundum distributionem accommodatam, ut vocant, non pro singulis generum, sed pro generibus singulorum.

Ad 2. quoque Resp. Sermonem esse de ordinaria cognitione, in qua etiam Angeli se per essentiam sive substantiam suam intelligentes tormentum verbum mentis.

Obijcies tertiò. Species expressa nihil aliud est, quam formalis & vitalis assimilatio, atque unio cognoscentis cum cognito; sed omnis cognitio atque unio cognoscentis cum cognito, adeoque omnis cognitio est species expressa objecti, adeoque

que & visio est species expressa divina essentia. Minor probatur. Actus potentie formaliter & essentialiter assimilativa est assimilatio, siquidem potentia specificatur ab actu: sed intellectus est potentia formaliter assimilativa, quia est representativa, nec aliter representat, nisi in quantum cognoscentem assimilat cognito, & quodammodo transformatur in objectum cognitum, unde Phil. 3. de an. te. 7. inquit, quod omnis cognitio fit per assimilativam cognoscentis ad cognitum.

10. Confirmatur primo. Ipsa visio corporea objecti est species & similitudo ipsius: ergo etiam visio incorporea & intellectualis; utraque enim est actus potentie representativa.

11. Confirmatur secundo. Visio divina essentia est per se ipsam formaliter vera: ergo per se ipsam est formaliter similis divina essentia. Consequentia probatur: veritas est conformitas actus cum objecto, sed conformitas est similitudo: ergo formalis veritas actus est ipsius formalis similitudo cum objecto. Cum ergo visio sit formaliter vera, etiam formaliter similis essentia visae.

12. Confirmatur tertio. Verbum est signum productum ad manifestandam rem cognitam, sed hoc factum visio: ergo visio ipsa est verbum.

13. Respondet negando minorem, & dico, essentialem conceptum cognitionis esse, ad objectum suo modo praesens vitaliter intendere & attendere, in quo consistit representatio potentie cognoscitiva. Cumque sola divina essentia, tanquam suum intelligere & intelligi, ac proinde per essentiam intelligibilis & intellecta in actu, possit se ipsam per modum termini intelligibilis & intellecti sistere intelligibiliter praesente intra intellectum, idcirco representatio intellectus, quae fit in beata visione, consistit in sola contemplativa intentione, seu attentione ad illam divinam essentiam seu terminum intellectualem: qua attentione & adhaerentia intellectus totus absorptus & affixus in DEO, quodammodo in ipsum transformatur & deificatur: in aliis vero cognitionibus, ubi objectum cognitum non est suum intelligere, ipse intellectus sub cognitione conatur ad efformandum sibi terminum intellectualem, quem alias intra se & in esse cognito non haberet praesentem: Itaque vis representativa intellectus consistit in vitaliter terminando objectum praesens, quod sit vel in illud simpliciter intuitu, ut jam sufficienter praesens, in & attendendo, vel si se ipso non sit sufficienter praesens, ipsius imaginem in se efformando: sicut enim intellectus agens in homine vim habet efformandi species impressas, quando objectum non aliter fieri potest praesens in actu primo: sic intellectus patiens vim habet efformandi sibi speciem expressam, quando objectum aliter non potest fieri praesens & intellectum in actu secundo.

14. Ad 1. Confirm. nego antec. est enim attentio ad objectum externum per vitalem refractionem specierum & radiorum visualium in pupillam transmissorum.

15. Ad 2. nego consequ. Ad cujus probationem distinguo majorem: Veritas est conformitas actus cum objecto vel per modum imaginis, vel per modum signi concedo: tantum per modum imaginis, nego maj. sed conformitas est similitudo, quae est conformitas imaginis, conc. conformitas signi

cum re significata nego min. & consequ. Sensus est, quod actus visionis se habet per modum cuiusdam perpetui iudicii & affirmationis, quae intellectui beati in fixissima contemplatione exercite enuntiat, significat & gustandum exhibet, DEUM sibi esse omnia in omnibus, absque hoc, quod in se formalia divinitatis praedicata intellectui contuenda objiciat: hoc autem est esse conformem per modum signi, sicuti vocalis propositio, quae dicit objectum esse quod est, est vera & conformis objecto, sine similitudine, quia est conformis per modum signi, non per modum imaginis.

Ad 3. Confirm. quae precedentem responsio- nem impugnat Resp. Verbum mentale est signum productum ad manifestandam rem cognitam terminative, & per modum imaginis conc. quomodoconque & vitaliter tantum, nego. Nos autem in priori sensu disputamus; unde si contendas, etiam hunc actum esse verbum, vel dictionem, quo aliquid quomodoconque iudicatur, apprehenditur, intimatur: erit questio de nomine: nec enim repugno, quin visio beata, quatenus est iudicium quoddam exercitum de infinita DEI bonitate & sic practice determinativa voluntatis ad amorem fructivum, quaedam dictio, vel verbum vitaliter, hoc est per modum tendentiae apprehendens & gustantis, quam bonus sit Dominus, non vero terminative, seu per modum objecti terminantis & instar imaginis contuendum praesentis, dici possit.

§ IV.
Corollaria.

Inferes ex dictis primo. Visionem beatam in sensu strictiori & proprio non esse dictionem. Dicitio enim proprie est intellectio productiva verbi terminantis cognitionem: sed ex dictis constat per visionem beatam non produci verbum, ergo.

Inferes secundo. Essentiam divinam tamen intrinsece terminet cognitionem tanquam objectum intellectum in actu secundo: idcirco expleat munus speciei expressae, non tamen proprie loquendo dici posse verbum Beatorum: quia verbum praeter rationem termini intellectualis dicit etiam processionem a dicente, hoc est intelligente, a quo exprimitur, quod de essentia divina dici non potest. Ideo secunda Persona in Divinis dicitur Verbum & imago: quia a Patre aeterno per cognitionem & in naturae similitudinem formaliter procedit.

Inferes tertio. Quamvis Angeli substantia respectu propriae cognitionis obeat munus speciei impressae, non tamen posse habere rationem verbi & speciei expressae; quia sicuti Angelus non est suum intelligere, ita neque est suum intelligi, vel intellectum in actu: unde sicuti intelligere ipse est accidentale, ita terminus quoque intellectio- nis debet esse accidentalis.

Inferes quarto. Omnem intellectio- nem creatam, excepta beatifica visione, simul esse dictionem (ubi dicitio ratione distinguitur ab intellectu, cui superaddit habitudinem ad verbum, tanquam signum manifestativum objecti) quia in omni alia verbum producit. Dixi creatam, quia increata & essentialis DEI intellectio non producit verbum, sed notionalis tantum, de qua in tractatu de Trinitate.